

Kraków, dnia 23.04.2020

dr hab. Alicja Panasiewicz, prof. UP
Instytut Grafiki i Wzornictwa
Wydział Sztuki
Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Recenzja

dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej
Pana dr Piotra Czajkowskiego

w związku ze wszczęciem przez

Uniwersytet Technologiczno – Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu

postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuki

w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Zleciennodawca recenzji

Uczelnia: Uniwersytet Technologiczno – Humanistyczny im. K. Pułaskiego w Radomiu,
pismo z dn. 21 stycznia 2020 r., informujące o wyznaczeniu przez CK mojej osoby
recenzentem komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pana dr Piotra Czajkowskiego. Do
pisma została dołączona dokumentacja złożona przez habilitanta:

- autoreferat w języku polskim i angielskim
- dokumentacja osiągnięć dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji sztuki
- dokumentacja prac wskazanych jako osiągnięcie habilitacyjne

Według spisu dokumentacji habilitanta (spis znajduje się w dostarczonej dokumentacji
cyfrowej) nie otrzymałam:

- inne prace artystyczne zrealizowane po uzyskaniu stopnia doktora sztuki
- dokumentacja dorobku artystycznego po uzyskaniu stopnia doktora sztuki
- portfolio artystyczne przed uzyskaniem stopnia doktora sztuki

Te braki skutkują oceną dorobku artystycznego tylko na podstawie prac wskazanych jako
osiągnięcie habilitacyjne.

Podstawowe dane personalne i kariera zawodowa

Urodzony w 1973 roku w Łodzi; magisterium uzyskał w 1999 r. w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, na Wydziale Tkaniny i Ubioru.

Praca doktorska w dziedzinie sztuki plastyczne, dyscyplinie artystycznej – sztuki projektowe została obroniona w 2009 r. na macierzystej Uczelni, na Wydziale Tkaniny i Ubioru, na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Światło i przestrzeń w procesie twórczej integracji*, pod opieką promotora: ad II st. Krystyny Czajkowskiej, prof. ASP.

Od 1999 r. był zatrudniony na stanowisku asystenta na Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, na Wydziale Tkaniny i Ubioru, w Pracowni Projektowania Druku Dekoracyjnego prof. Marii Zielińskiej a od 2009 r. jest zatrudniony na stanowisku adiunkta na tym samym wydziale;; od 2016 r. pełni funkcję kierownika dyplomującej Pracowni Druku II.

30 kwietnia 2019 r. zostało wszczęte postępowanie habilitacyjne na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Technologiczno – Humanistycznego im. K. Pułaskiego w Radomiu.

Wykaz dorobku twórczego i artystycznego po doktoracie:

Pan Piotr Czajkowski w latach 2013–2019 prezentował swoje prace na siedmiu wystawach indywidualnych oraz siedmiokrotnie prezentował swoje prace na międzynarodowych wydarzeniach artystycznych, min: na Międzynarodowym Light Move Festival w Łodzi, w czasie Paryskiego Salonu Sztuki Współczesnej oraz Art Capital Salon Des Artistes Independants Comparaisons. Wszystkie wymienione powyżej wystawy i prezentacje dotyczył obrazów i rysunków z cyklu *Metro* – czyli kolekcji habilitacyjnej. Nadmienię, że nie ma żadnej wzmianki o jakichkolwiek innych osiągnięciach przez 9 lat działalności artystycznej Piotra Czajkowskiego. Nie mogę więc tej działalności ocenić.

Polem działania habilitanta jest głównie Łódź – 4 wystawy indywidualne odbyły się właśnie tam. Natomiast prezentacje twórczości odbyły się także w Paryżu, Stuttgartzie, Herrenbergu, Kolonii i Hamburgu na międzynarodowych wydarzeniach związanych z targami branżowymi mody i designu. Według przedstawionego spisu były to tylko prezentacje prac z cyklu *Metro*.

Habilitant podkreśla rolę doświadczeń z Pracowni Druku Dekoracyjnego łączących w sobie zagadnienia kompozycji, malarstwa, rysunku oraz grafiki. Ważnym tropem jest także działalność na polu sztuk użytkowych, co jest bardzo widoczne w pracach Piotra Czajkowskiego.

Porządkowanie i kodowanie przestrzeni fizycznej wiąże się z kartografią i tworzeniem map. Piotr Czajkowski łączy w swoich pracach dwa porządki: porządek organizacji tekstu oraz porządek przestrzenny budowania mapy. Tradycja przedstawiania planów komunikacyjnych to przede wszystkim genialny plan metra w Londynie, zaprojektowany przez Harrego Becka i wykorzystujący jedynie linie horyzontalne, wertykalne oraz pod kątem 45 stopni, dzięki czemu jest estetyczna i łatwa w odczytaniu. Stała się wzorem planów metro dla całego świata.

Jako główny zamysł wieloletniego cyklu habilitant podkreśla rolę narracji liniowej, jako właściwej dla podróży metrem; gdzie nieistotny jest przebieg trasy, lecz tylko jej przystanki, nazwy, miejsca, koordynat na mapie.

Cykl habilitacyjny *Metro* jest cyklem połączonym jedyną strategią artystyczną: poszukiwaniem *najpełniejszej puenty metafory podróży metrem rozumianej jako lektura miasta, w której słowa – imiona kolejnych stacji są jak tytuły rozdziałów, które przywołując zakrytą sklepieniem rzeczywistość, uzupełniają jej pamięć wzruszeniami lektur.*

Można to odnaleźć w warstwie formalnej obrazów, gdzie istotny jest porządek tekstu, eksperymenty z wizualnością tekstu, rozpoznawalność obrazów w informacji wizualnej. Autor pisze: *zbiór znaków ułożonych w graficznym rygorze wersów powołuje nieuchronnie określony kształt, któremu można próbować nadać pożądaną formę, manipulując odpowiednio redakcją tekstu.* Habilitant powołuje się na tradycję poezji wizualnej czy też późniejszej poezji konkretnej – kierunków artystycznych łączących elementy poezji i sztuk wizualnych, gdzie układ **typograficzny** jest tu tak samo ważny jak znaczenie słów, rym i rytm w tradycyjnej poezji.

Obraz odnoszący się do słowa, a szerzej – języka, opiera się na *tyglu języków, strzępach żywych rozmów na tle reklamowych haseł widocznych na świetlnych tablicach wagonów i nazw stacji nieruchomiejących powoli nad peronami, kiedy dźwięk rozsuwających się drzwi wagonu rytmizuje tę polifoniczną narrację jak przecinek czy pauza konieczna dla nabrania oddechu w oralnym popisie lektora.*

Podróż metrem posiada pewną linearność właściwą dla tekstu, powieści cechującej się niezmiennością poszczególnych elementów *na podobieństwo partytury, której tempo, barwa, a nawet instrumentacja mogą być dowolne, lecz kolejność nut absolutnie niezmienna.*

Analizując stronę formalną prac należy wspomnieć o zwartej, przemyślanej koncepcji (31 obrazów w podobnym formacie, i technice), kolorystyce przywodzącej na myśl różnorodną atmosferę i impresję miasta związaną z emocjami, światłem, porą roku, kolorytem miejsca, ograniczenie użycia środków formalnych.

Cykl habilitacyjny podzieliłabym na kilka części:

— obrazy reliefowe, monochromatyczne — *Bercy, Chatalet, Grand Arche, Madeleine, Pont de Sevres, Trocadero, Bastille, Vilette, Saint Queen* — gdzie powierzchnia poza kolumną tekstu staje się marginesem. Szczególnym miejscem lokowania komentarzy, refleksji i innych głosów marginalnych. Marginalia dopowiadające znaczenia do tekstu głównego.

— obrazy kolażowe z wklejoną typografią drukowaną — *Le Figaro, Blanche, Balzac, Le Monde, Concorde, Montreuil, Hotel de Ville*, w których autor dokonuje zabiegu formalnego aby przywołać obraz notacji tej symbolicznej rzeczywistości, który jest w dużym stopniu natury graficznej i odsyła do terminów właściwych językowi projektów typograficznych. *Baseline, ascender i interlinia* to południki siatek powtarzających się we wszystkich moich malowidłach i rysunkach.

W interpretacji tej strategii przywołam pojęcie palimpsestu, czyli rękopisów spisanych na używanym już wcześniej materiale piśmiennym, z którego usunięto poprzedni tekst. Praktyka ta często była powodowana chęcią zmniejszenia kosztów nowego materiału. W twórczości Piotra Czajkowskiego jest metodą otrzymania swego rodzaju kolażu rzeczywistości sugerującej upływ czasu oraz nawarstwianie się faktów i tworzenia nowych okoliczności.

— rysunki na papierze — *Paris, Billancourt, Lazare*, formalnie jednak na pograniczu rysunku i malarstwa;

— obrazy „krzyżówkowe” — *Picasso, Mitterrand, Duma, Stalingrad, Victor Hugo, Edgar Quinet, Olimpiades, Place des Fetes, Concorde, Montreuil, Franklin* — wykorzystujące siatkę prostokątną do organizacji treści i liter jako znaków. Autor pisze: *nadwymiarowy podział tak wydzielonej powierzchni na drobniejsze jeszcze prostokątne pola, będące niczym cele dla poszczególnych liter, funkcjonuje jak pedantyczny licznik znaków, w którym puste nawet pola awansują do rangi spacji (ciszy), a wyznaczone liniaturą granice składają się w tabulatory określające szerokość i powierzchnię tego, co nazywane jest popularnie polem zadruku.*

Pomimo zastrzeżeń dorobek artystyczny habilitanta spełnia wymogi potrzebne do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego wynikającego z art. 219 Ustawy o nauce i szkolnictwie wyższym z dn. 18 lipca 2018 r.

Nagrody i odznaczenia

Habilitant otrzymał 2 nagrody oraz wyróżnienie Rektora Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi za prace organizacyjne i działalność dydaktyczną. Sądząc ze spisu prac organizacyjnych habilitant jest mocno zaangażowany w życie Uczelni a szczególnie Pracowni Druku w organizacji wystaw, prezentacji i projektów artystycznych.

Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

Dr Piotr Czajkowski jest łodzianinem i absolwentem Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi; jego praca magisterska zrealizowana w Pracowni Druku Dekoracyjnego zdobyła wyróżnienie na Targach Interfashion '99. Tam też został zatrudniony na stanowisku asystenta, potem adiunkta po uzyskaniu stopnia doktora. Jest więc wychowankiem tej pracowni; kontynuuje i realizuje program wypracowany przez prof. Marię Zielińską a potem prof. Krystynę Czajkowską. Program Pracowni jest interesujący, co potwierdzają realizacje studenckie i ich sukcesy. Niestety nie zostały udostępniony program zajęć, czego bardzo brakuje przy ocenie działalności dydaktycznej habilitanta.

Piotr Czajkowski był promotorem 7 prac licencjackich oraz 2 dyplomów magisterskich realizowanych w Pracowni Druku.

Czworo studenci studiujący w tej pracowni otrzymało nagrody za projekty drukowanych tkanin. Studenci tej Pracowni biorą czynny udział w wystawach i prezentacjach na imprezach krajowych i zagranicznych min. dzięki zaangażowaniu wykładowców – w tym Piotra Czajkowskiego. Jest to ogromna praca organizacyjna godna odnotowania i docenienia. Są to prezentacje w Łodzi (kilkakrotnie), Budapeszcie (2011), Berlinie (2012), Odessie (2012), Bielsko – Białej (2012), Stuttgarcie (2013), Sieradzu (2014) i Gdańsku (2017).

Studenci prezentują realizacje malarskie, graficzne oraz prace drukowane na tkaninach, jak również tkaninę artystyczną. Prace są różnorodne, pokazują bogactwo technik, formy, sposobów obrazowania, różnych języków kreacji oraz eksperyment technologiczny tak ważny w twórczości. Prezentacje studenckie, czy to podczas wystaw końcoworocznych, czy też na specjalnie organizowanych wystawach dokonań pracowni są istotnym dopełnieniem procesu dydaktycznego. Umożliwiają kontakt z odmiennymi postawami twórczymi, oceną innego środowiska artystycznego i konfrontację postaw; jest to bardzo cenne szczególnie

dla początkujących artystów wchodzących na rynek sztuki. Bardzo wysoko oceniam możliwości oferowane studentom przez Pracownię: kontakty, spotkania, konfrontacje, szanse wystawienia swoich prac, współpracę w grupie – organizowane przez dydaktyków – artystów z Pracowni Druku, w tym duży wkład Piotra Czajkowskiego. *w codziennej pracy stawiam na wydobycie indywidualnego potencjału studenta, jego kreatywności i zdolności analizowania procesów, jakie zachodzą w sztuce i wzajemnych relacjach pomiędzy jej różnymi dyscyplinami oraz umiejętności właściwego i umiejętnego wykorzystania najnowszych technologii na drodze poszukiwań własnej osobowości plastyczno – projektowej.*

Pracę na Uczelni habilitant określa jako dzielenie pracy twórczej i poszukiwania. Przez kilkanaście lat była to współpraca u boku mentorki i kierowniczkii pracowni poprzez baczna obserwację i realizację programu pracowni. *Nauczanie stanowi nieskończony proces badawczy.*

Tak więc praca dydaktyczna dr Piotra Czajkowskiego bardzo ściśle wiąże się z pracą organizacyjną i popularyzatorską; oceniam ją bardzo pozytywnie.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Pierwsza prezentacja prac z cyklu Metro miała miejsce w 2013 r. Bezpośrednią inspiracją dla tych prac był kilkutygodniowy pobyt w Paryżu w 2010 r. i możliwość kontaktu z elitą polskiej emigracji: Zofią Hertz, Henrykiem Giedroyciem oraz Władysławem Bartoszewskim i Czesławem Miłoszem. Niewątpliwie habilitant dotknął polskiej historii....

Miasto Paryż jest przedmiotem i podmiotem działań artystycznych Piotra Czajkowskiego, określając go jako *rozbudowaną arteria znaków, systemów i kodów językowych*. w cyklu Metro można odczytać próbę odnalezienia metafory obrazu miasta, szczególnie jako „czytanie miasta”. w jego pracach odnajduję odniesienia do semiologii w wersji najbardziej klasycznej – językoznawczej – Ferdinanda de Saussure'a, który opisał relacje pomiędzy znakami a jego sensem (*signifiant* – znaczące, zewnętrzną formę dźwiękową i graficzną znaku vs *signifié* – znaczone). Wg niego w takiej strukturze może powstać *znaczenie*, które semiologia rozumie jako właściwą dla danego systemu językowego całość. Fundamentalne dla rozumienia pojęcia znaku jest umieszczanie go w procesie komunikacji, w jego związku z odbiorcą i nadawcą znaku, także w kontekście społecznym procesów komunikacyjnych. Te aspekty procesu komunikacji podejmuje w swoich działaniach Piotr Czajkowski. Nazwy ulic, placów, parków poszerzone zostały w procesie twórczym o wymiar fizycznej struktury miasta, jej specyficznego zagęszczenia i przestrzenności – komunikacja to także *sensu stricte* – transport publiczny.

Wprowadzenie kolażowej typografii np. francuskiego tytułu dziennika *Le Mond* (w pracy pt. *Blanche*) wklejonej w płaszczyznę obrazu, nawiązuje i narzuca widzowi sposób odbioru pracy. Skojarzenia, które przychodzą na myśl podczas oglądania prac to grafika edytorska i magazyny pokryte mozaiką różnorodnych informacji, grafik, reklam, zdjęć. Pierwszy rzut oka, „ogarnięcie” obrazu, przypomina pierwsze przeglądanie świeżej gazety codziennej, podczas której to czynności zaznajamiany się z treścią, aby dopiero w kolejnym momencie wrócić do interesujących szczegółów. Obrazy z cyklu *Metro* dają wrażenie *zaprojektowania* obrazu tak, jak projektuje się layout gazety.

Ten podział pozwolił mi zrozumieć kierunki rozwoju cyklu, główne zamierzenia i elementy spajające jak i rozróżniające; ponieważ cykl rozwija się od 9 lat i zdaje się, że artysta nie wyczerpał jeszcze swoich pomysłów; rozwija się zarówno koncepcja jak i warsztat – wykorzystanie różnych środków formalnych. Można przypuszczać, że miasto Paryż dostarczało i zawsze będzie dostarczać nieustających inspiracji dla jego miłośników.

Cykl habilitacyjny dr Piotra Czajkowskiego pt. *Metro* jest interesujący i intrygujący; widz chciałby zobaczyć kolejne odsłony paryskiej podróży. Niestety pozostał pewien niedosyt, ponieważ Autoreferat to zaledwie 7 stron tekstu, w którym życiorys przeplata się z przemyśleniami dotyczącymi procesu twórczego. O swoim cyklu habilitacyjnym autor napisał zaledwie 1 stronę...

Pomimo zastrzeżeń pracę habilitacyjną oceniam pozytywnie; doceniam również wysoki poziom prezentacji dokumentacji, której layout został zaprojektowany w sposób profesjonalny, przejrzysty i logiczny.

Konkluzja

Pan Piotr Czajkowski jest artystą twórczym i dojrzałym; konsekwentnie realizującym swoją ideę i założenia formalne, a jego dorobek habilitacyjny stanowi nowy wkład w dziedzinę sztuki. Biorąc pod uwagę doświadczenie pedagogiczne i organizacyjne na macierzystej Uczelni, interesujące realizacje prezentowane na licznych wystawach i pokazach niniejszym stwierdzam, że spełniają one wymogi art. 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Popieram wniosek Uniwersytetu Technologiczno – Humanistycznego im. K. Pułaskiego w Radomiu o nadanie Panu dr Piotrowi Czajkowskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Anna Pananiewicz